

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

OMTRENT DE ZAAK – TITUS ANNIUS MILO

blijspel in bedrijven

door

Arthur Goemaere

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen
2011
Nr.1832

© Tovrisa

Theatervoorstelling

Een amusante toneelvoorstelling door amateurtoneelvereniging TOVRISA

Wie Tovrisa
Waar GC Den Hoek, Hoekstraat z/n, 3470 Kortnaken
do 10/03/11, za 12/03/11, vrij 18/03/11, za 19/03/11 van 20:00 tot 22:30
Wanneer Meer data en locaties
Organisator Tovrisa
Prijs € 8.00
Reserveren tel : +32 11 588484
mail : tovrisa@tovrisa.be
Links • <http://www.tovrisa.be>

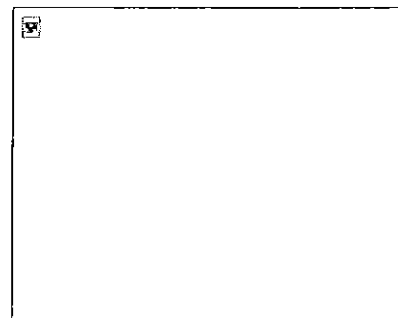
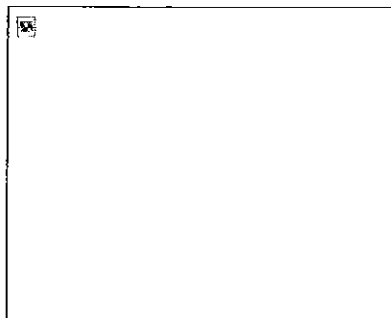
Uitgebreide infotekst

Vier koppels worden uitgenodigd op het landgoed van hun steenrijke oom. Zij zijn ervan overtuigd, dat het gaat om zijn erfenis. Hebzuchtig als zij zijn, liggen zij meteen in ruzie. Oom geeft een feest, maar zichzelf laat op zich wachten. Op één na raken de genodigden onder de invloed van de alcohol. Zij beleven een dolle nacht. De ochtend nadien volgt de ontuchtering, vooral met de komst van oom.

Cobra.be

Cobra.be

Cobra.be

Meld als ongepast

Meld als ongepast

Meld als ongepast

<http://www.uitinvlaamsbrabant.be/agenda/e/theatervoorstelling/ac4f1da3-7ce5-4b33-9ba2-5baebc9940cc>

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste TIEN tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagkaart die, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuude, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *OMTRENT DE ZAAK TITUS ANNIUS MILO* op te voeren moet de naam van auteur *ARTHUR GOEMAERE* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

Wettelijk depot D/1990/220/018
ISBN 978-90-385-00188

© 2011 Toneelfonds J. Janssens/
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN

8 mannen

2 vrouwen

Marcus Tullius CICERO	54 j.	advocaat-redenaar-politicus
Marcus Tullius TIRO	51j.	secretaris van Cicero
Marcus CAELIUS RUFUS	26j.	schrijver, vriend van Cicero
TERENTIA	50j.	echtgenote van Cicero
Marcus Portius CATO	43j.	politicus, vriend van Cicero
VITELLUS	25j.	dienaar van Cicero
ARRIUS	65j.	buurman van Cicero
SEBOSUS	65j.	id.
CLODIA	42j.	zuster van het slachtoffer van Milo
BIRRIA	38j.	vrijgelaten slaaf van Milo

Plaats van de actie: de grote woon- en werkkamer van Cicero's patriciërshuis. Kleding en rekwisieten moeten Romeins zijn.

Voor een beknopte historische nota en de levensbeschrijving van enkele personen, zie achteraan de brochure, de bladzijden met een * gemerkt.

1e BEDRIJF

CICERO: Morgen, Tiro.

TIRO: *(staat op)* Goede morgen, meester.

CICERO: Hoe zei je dat? *(Tiro kijkt hem niet-begrijpend aan)* Welja: het laatste woord van je groet.

TIRO: Wat...?

CICERO: *(geveinsd-streng)* Hoe vaak heb ik je al gevraagd dat 'meester' achterwege te laten... Tevergeefs, helaas!

TIRO: Maar...

CICERO: Nee, nee: ik weet wat je wil zeggen: je bent slaaf geweest enzovoorts, enzovoorts. Je werd echter vrij gemaakt, niet? Jaren geleden al, en al even lang ben je mijn toegewijde secretaris... mijn rechterhand... Wat zeg ik? Al mijn handen! Of twijfel je soms aan mijn oprechte gevoelens voor jou?

TIRO: Nee, nee...

CICERO: Laat het dan eens en voorgoed gezegd zijn: net zoals ik je Tiro noem, spreek jij me aan zoals iedereen dat doet: met Cicero. En we hebben geen geheimen voor elkaar. Jij behoort overal bij te zijn, ook wanneer iemand me privé komt spreken.

TIRO: *(glimlachend)* Wel... Cicero: ik zal mijn best doen om dat niet meer te vergeten.

CICERO: Fijn! Er is werk op de plank, Tiro: ik ga Milo verdedigen.

TIRO: *(glimlacht)* Dat wist ik zo al...

CICERO: Dat ben ik hem verplicht, zie je: die man heeft zich destijds hardnekkig ingezet om me uit de ballingschap naar huis te halen...

TIRO: Zou hij dat louter uit... sympathie voor jou gedaan hebben?

CICERO: Heel zeker niet: eigenbelang en vriendschap zijn nauw met elkaar verwant, Tiro. Hoe dan ook: zijn tussenkomst heeft veel tot mijn repatriëring bijgedragen... Waar is die tijd... in Epirus... Zover van Rome, van de vrienden, de senaat. Ik mag er niet aan denken! Ik weet het wel: Milo's geweten kun je bezwaarlijk teergevoelig noemen. Op dat gebied is hij net als Clodius. Maar, al bij al: hij heeft de stad van een woeste, niets-ontziende misdadiger verlost en dat is heel belangrijk! De algemene opluchting zal de bevolking van Rome mild stemmen en Milo zelf tot bedaren brengen.

TIRO: Je hebt gelijk, Cicero, maar je mag niet uit het oog verliezen dat Clodius - Milo's slachtoffer dus - tot de Claudii behoort. De ervaring heeft ons geleerd dat het gevaarlijk is en blijft die Claudii voor het hoofd te stoten. Neem, bijvoorbeeld, de zaak-Marcus Caelius Rufus...
(*die net op dat ogenblik glimlachend komt binnengewandeld*)

CAELIUS RUFUS: Hier ben ik! (*groet*)

CICERO: (*glimlachend*) Jij komt ook altijd op het meest onverwachte ogenblik te voorschijn!

CAELIUS RUFUS: Jullie hadden het toch over mij, niet? Of heb ik verkeerd gehoord?

CICERO: Nee, nee, je hebt goed gehoord: je weet wellicht al dat ik voor Milo ga pleiten. Tiro zegt - terecht, trouwens - dat het een hachelijke onderneming is tegen de Claudii op te treden (*tot Tiro*), maar net toen onze vriend Caelius Rufus binnen kwam, wou ik je er aan herinneren dat ik toch het proces heb gewonnen dat Clodia - de zuster van Clodius - hem had aangedaan!

TIRO: Nu liggen de zaken toch enigszins anders, Cicero. Toen...

CAELIUS RUFUS: (*roept opeens vrolijk uit*) Quadrantaria! Quadrantaria!
(*eerst verrassing bij Cicero en Tiro; dan bijval*) Clodia! de vrouw 'die voor een stuiver te koop is'... Jongelui die zij sympathiek vindt kunnen zelfs zonder 'stuiver' terecht!

TIRO: Welja: toen was het zo...

CAELIUS RUFUS: Het is nog zo! Ze is onvermoeibaar...

TIRO: (*tot Cicero*) Caelius Rufus kon rekenen op de bijval van de bevolking en op de afschuw voor het algemeen bekend feit dat ze haar broer Clodius voor haar... echtgenoot nam...

CICERO: ...wat ik haar op het proces in het gezicht heb geslingerd!

TIRO: Ja, ja, maar alhoewel Clodius goed en wel dood is, blijven zijn aanhangers ageren. Zij deinzen voor niets terug... voor niéts!

CICERO: Pompejus is onkreukbaar.

TIRO: Akkoord. De jury moet echter oordelen aan de hand van bewijzen en getuigenissen.

CICERO: (*'berispent'*) En de advocaat, Tiro? Jij schijnt er geen rekening mee te houden dat de advocaat rechters en publiek diepgaand kan beïnvloeden!

TIRO: Toch wel...

CICERO: Jij weet, beter dan wie ook, dat al mijn redevoeringen, mijn pleidooien, de vrucht zijn van mijn talent... van noeste vlijt... (*zelfgenoegzaam*) Je kent de kleuren die mijn palet siereren... Grote goden: wat heb ik al comedie gespeeld... en gedonderd! De purperen lappen die ik zo vaak gebruik om mijn toespraken op te smukken... mijn huiveringwekkende evocaties van vuur, zwaard. Ik ben een musicus, het volk op het Forum is mijn instrument dat ik, ja, als een meester bespeel!

CAELIUS RUFUS: Dat betwijfelt niemand.

CICERO: Welnu, ik ben er zeker van dat ik ook ditmaal mijn slag thuis zal halen. Herinner je de zaak-Sextus Roscius: vrijspraak voor vadermoord...; de beschuldigingen kwamen nochtans uit de kring van dictator Sulla; of de zaak-Gaius Verres, de ex-stadhouder van Sicilië die al wat te schandelijk misbruik had gemaakt van zijn ambt om zich te verrijken. Niettegenstaande alle kuiperijen van de senaat werd hij veroordeeld, zij het bij verstek: hij was zo sluw tijdig naar Massalia te vluchten...

CAELIUS RUFUS: ...waar hij als een koning leeft van de goederen die hij gestolen heeft...

CICERO: Dat vonnis heeft niettemin de oneerlijke praktijken in de provincie helpen indijken...

TIRO: ...en jouw naam als advocaat gevestigd, Cicero...

CICERO: (*geveleid*) Dat ook, ja... én tevens de reputatie van de senaat een flinke knauw gegeven: Pompejus heeft helemaal geen moeite gehad om zijn hervorming van de rechtbanken door te drukken. Al bij al een positief resultaat, dus...; mijn pleidooien voor Murena, voor Archia, voor Marcellus...

CAELIUS RUFUS: (*wat teatraal*) en de zaak-Lucius Sergius Catilina! (*Cicero wil er op inhaken maar Caelius Rufus gaat snel verder*) Ik kwam je eigenlijk mijn teksten voorleggen, Cicero... (*Cicero neemt met wat tegenzin een paar rollen van Caelius Rufus aan*)

CICERO: Het proces tegen Catilina heb ik toch ook gewonnen... Wel, er bestaat geen enkele reden om te vrezen dat ik nu het geding dat tegen Titus Annius Milo werd ingespannen, zou verliezen. (*kijkt met verstrooide blik de rollen van Caelius Rufus in*) Dat ga ik straks inkijken, Caelius Rufus; nu wou ik met Tiro aan de zaak-Milo werken. Je weet het beslist: 'qui ascendit sine labore, descendit sine

honore': wie zonder voorbereiding de spreekstoel bestijgt, komt er zonder eer weer af... (*Terentia komt nors-kijkend binnen; algemene verrassing*)

CAELIUS RUFUS: (*wat geschrokken*) Ik kom liever later terug, Cicero.

CICERO: Wel... goed, doe dat, Caelius Rufus... (*Caelius Rufus af*)

TERENTIA: (*kijkt hem na; zodra hij verdwenen is*) Wat moet die hier?

CICERO: (*na een blik naar Tiro*) Dat is Marcus Caelius Rufus...

TERENTIA: Weet ik! Een onberekenbaar, onevenwichtig heerschap...

CICERO: ...een vriend, een cliënt die ik verdedigd heb tegen...

TERENTIA: ...die slet...

CICERO: ...een verstandige, geestige jongeman, zonder zorgen. Hij heeft een fijne pen.

TERENTIA: Zo iemand heb je beter niet tot vriend, Marcus Tullius! Indien hij zich gedragen had zoals het een man past, zou je hem niet uit de klauwen van die hoer hebben moeten halen!

CICERO: (*zoetjes*) Vind je niet dat je taal wat aan de rauwe kant is, Terentia?

TERENTIA: Ik zeg wat ik wil, begrepen? (*Tiro, verveeld, wil weggaan: Cicero doet hem blijven*)

CICERO: Dat weet ik... maar al te goed. Zeg me nu eens: (*ironisch*) waaraan heb ik de eer van jouw bezoek te danken?

TERENTIA: Ik wil dat je de verdediging van Titus Annius Milo op je zou nemen!

CICERO: (*kijkt heel even naar Tiro*) O ja?

TERENTIA: Die Claudii zijn al te driest!

CICERO: Nog niet zo lang geleden heb je gezegd dat Milo én Clodius even slecht waren.

TERENTIA: Kan zijn... maar ik duld niet dat (*spottend*) Publius Clodius Pulcher tot 'held' of 'martelaar' zou worden geproclameerd!

CICERO: Een postume wraak, dus...

TERENTIA: Maak mij niet wijs dat jij op de vriendschap van de Claudii gebrand bent! Na alles wat Clodius je heeft aangedaan!

CICERO: (*ironisch*) Je bezorgdheid ontroert me, Terentia... (*tot Tiro*) Nogal een echtgenote, niet, Tiro?

TERENTIA: (*aarzelt wat*) En tevens...

CICERO: (*tot Tiro*) Nu komt het, Tiro; ik dacht het al.

TERENTIA: (*gestoord*) ...moet je Clodia er nog eens duchtig van langs geven... (*minachtend*) Clodius 'Pulcher'... haar 'mooie' broer was

ook haar minnaar... Een weerzinwekkende schande die de goden doet sidderen van walging en...

CICERO: De goden hebben wel wat anders te doen... Gesteld dat zij om de haverklap op aarde zouden neerdalen om echte of vermeende misdaden te wreken, dan zouden zij het aan zichzelf verplicht zijn even snel op het goede af te stevenen om beloningen uit te delen. (*haalt de schouders op*) Wie kan feilloos uitmaken wat wérkelijk goed en wérkelijk slecht is?

TERENTIA: (*onthutst*) Het... samenleven van broer en zuster is wezenlijk slecht! Of niet, soms? Zoiets kun je niet met wat 'filosofie' van je af gooien. Wellicht laten anderen zich daarmee sussen: bij mij lukt dat niet. (*Cicero kijkt haar na terwijl ze heen en weer stapt*) En er is nog het andere...

CICERO: Het... 'andere'?

TERENTIA: (*Valt uit tegen Tiro die geamuseerd naar Cicero kijkt*) Je hoeft niet te lachen, jij! Wie ben jij wel? Ben je soms vergeten dat je vroeger...

CICERO: (*erg boos*) Genoeg, Terentia! Genoeg, hoor je me! Ik weet wat je mijn vriend Tiro in het gezicht wil slingeren! Nog één woord over hem en ik laat je door mijn lijfwacht buiten zetten. Is dat duidelijk?

TERENTIA: (*ziedend*) Hoe durf je! Schaamteloos!

CICERO: Trouwens, je moet me niet meer zeggen waar je met die al te lange aanloop heen wil: ik wist het meteen toen je als wraakgodin hier bent binnengevallen: je wil - puur uit nijd - via de zaak Milo, vooral Clodia nog maar eens een voetje lichten omdat ik haar vroeger heb gekend! (*met de allures van een sterk strafpleiter*) Heb ik daar ooit een geheim van gemaakt? Wie op de hoogte is van het mondaine leven, kent die geschiedenis. Maar jij wil blijkbaar niet inzien dat die feiten 25 jaar oud zijn. Je hoort het goed: vijf en twintig jaar! Ik was pas uit Arpinum naar Rome verhuisd om werk te zoeken en carrière te maken. Argeloos was ik. Toegegeven. Maar welke knaap van het platteland zou niet in de netten terecht komen, sluw gespannen door een verrukkelijke, charmante rijke dame uit de hoogste adel van Rome nog wel! Een jongeman die in haar smaak viel nodigde ze bij haar uit; ze toonde hem haar weelderige woning. Wat zeg ik? Haar paleis! Haar feeërieke tuinen, pal aan de Tiber... Haar immer-verwarmd zwembad... waar haar 'voorraad'

jongemannen in rond ploeterde... Om je zonodig gerust te stellen, vertelde ze meteen dat ze van de beroemde censor Appius Claudius afstamde die in 312 de via Appia van Rome naar Capua liet aanleggen... Natuurlijk was ik smoorverliefd op die stralende schoonheid die letterlijk alle wensen voorkwam die een gezonde jongen zich wel kan inbeelden maar als nooit-te-verwezenlijken dromen moet laten varen... Jaja, ik heb zelfs verzen voor haar ter wereld gebracht... 'O, godin met jouw grote, schitterende koe-ogen' en nog van die onzin meer... Ik heb gelukkig voor mij en mijn toekomst, vrij vlug klaar gezien. Ik vernam dat ze met een zekere Metellus getrouwd was; stelde vast dat ik waarachtig niet haar enige minnaar was; dat ze mannen, na 'gebruik', als een soort afval weggooide...; dat zij zich aan niets of niemand stoorde...; er gerust in was dat er van haar reputatie geen draad meer overbleef... Amper twee maanden heeft onze 'verhouding' geduurd. Ik heb het afgemaakt. En dat is, ik herhaal het, 25 jaar geleden. Het was voorheen nooit gebeurd dat een jongeman het lef had - laten we liever zeggen: de moed - haar zonder meer te laten vallen; het was tot dan toe altijd andersom geweest. Vanaf die dag heb ik voortdurend de hete adem van de Claudii in mijn nek gevoeld..(gaat opgewonden op Terentia af) Heeft dat dom avontuur mijn carrière in de weg gestaan?

TERENTIA: *(wat onder de indruk)* Dat heb ik niet beweerd!

CICERO: Ik ben senator. Ik was consul, quaestor, praetor! Zeg me: wie is de grootste advocaat in Rome? Wie?? Vertel me nu niet dat het Caius Julius Caesar is, of ik word pas goed boos! *(Tiro komt naar hem toe en probeert hem te bedaren)* Heb ik op een of andere wijze laten blijken dat ik bang ben voor de Claudii? Wie heeft Caelius Rufus tegen Clodia verdedigd? En een klinkende overwinning behaald?

TERENTIA: *(met hoge stem)* Omdat ik je met een ultimatum daartoe had verplicht!

CICERO: *(met minachting, tot Tiro)* Moet je horen! *(tot Terentia)* Alsof ik jouw 'ultimata' nodig zou hebben om mijn plicht te onderkennen! Dat proces tegen Caelius Rufus was voor mij een gedroomde gelegenheid om met de hatelijke familie van Clodius af te rekenen. En ik voelde me sterk omdat ook Caelius Rufus, ja, een 'lotgenoot' was: hij viel immers ooit aan dezelfde vrouw ten prooi. Toen ook

hij na korte tijd van haar wegvluchtte, aarzelde ze niet de arme jongen te beschuldigen van, ten eerste: mannen te hebben gehoord om de gezant van Egypte te vermoorden en ten tweede: slaven te hebben omgekocht om haar - Clodia - te vergiftigen! (*stapt zelfbewust heen en weer*) en ik heb het zonder aarzelen opgenomen tégen haar, tégen de Claudii; ik was overtuigd van mijn kunnen en mijn zegepraal, ondanks dat stel 'juryleden' - boeven - die in het speelhol thuis hoorden! Wie heeft de overwinning behaald? Wie? Heb ik, ja of neen, die zaak gewonnen?

TERENTIA: (*haalt de schouders op*) Iedereen weet het toch!

CICERO: Heb ik mijn 'liefje' van vóór 25 jaar gespaard, naar de ogen gezien? (*ze kijkt hem gestoord aan*) Waarom kom je dan met de 'eis' aandragen ditmaal opnieuw toe te happen? Dacht je soms dat ik al klaar ben met de Claudii? Jammer dat Publius Clodius Pulcher al dood is en niet meer kan terechtgesteld worden...

TERENTIA: (*verbaasd*) Je doet het dus? (*Cicero zucht en haalt de schouders op*) Waarom val je dan zo tegen me uit? Je had het meteen kunnen zeggen.

CICERO: Waarom? Omdat ik niet van bedreigingen hou...; ook niet van barse taal en ongezouten verwijten...; omdat niemand me de les hoeft te lezen, of me voorhouden wat ik wél en wat ik niét moet doen... Omdat het niet eerlijk is me verjaarde feiten voor de voeten te gooien... (*drukkende stilte*) Ik vind het jammer dat onze relatie zo verwaterd is, Terentia...

TERENTIA: (*'verbaasd'*) Bij wie ligt de fout, Cicero?

CICERO: (*beslist*) Zeker niet bij mij! Ben je soms de brieven vergeten die ik je heb gezonden toen ik in ballingschap leefde? De gedwongen scheiding deed me afzichtelijk lijden. Ik zag je steeds vóór me, met een stralend aureool om je hoofd. Ik hoorde je stem, hier, in mijn hart. Ik verbeelde me dat je me liefdevol toesprak... Ik verlangde naar jou, naar onze dochter Tullia, en de kleine Marcus Tullius junior... Helaas!

TERENTIA: Wat 'helaas'? Of meen je het monopolie van de echtelijke liefde te bezitten? Ook ik...

CICERO: Kom, kom, Terentia: toen mijn roem als politicus, redenaar en advocaat als een ster aan Romes firmament begon te schitteren, ging jij je hoe langer hoe lichtzinniger gedragen (*ze kijkt hem woest aan*)

Als jij het daarnet nodig vond een optocht van oude koeien te organiseren, mag ik, op mijn beurt, even verwijzen naar jouw bedenkelijke financiële operaties... Je wist heel goed dat je dingen deed die niet door de beugel konden, maar je rekende erop dat jouw beroemde echtgenoot Marcus Tullius Cicero het allemaal wel zou klaren... Gelukkig heeft mijn vriend Atticus dat voor mij in het reine getrokken: die heeft centen en een uitgebreide vriendenkring...

TERENTIA: *(woedend)* Je moest je schamen! *(Cato komt binnengewandeld)*

CATO: *(vriendelijk)* Goede morgen, allen... *(kijkt even vragend naar Cicero en Terentia)* Stoor ik soms?

CICERO: *(snel)* Marcus Portius Cato! Ach nee. Kom er in, waarde vriend *(tot Terentia)* Wel, Terentia, we praten er later nog wel over, niet? *(zij kijkt hem met vonkende ogen aan en trekt er uit)* *(tot Cato)* Da's vriendelijk van jou... *(belt met het belletje dat op de tafel staat; bijna meteen komt de dienaar binnen)* *(opgewekt)* Breng ons te drinken, Vitellus! En vergeet de versnaperingen niet.

VITELLUS: Goed meester. *(af)*

CICERO: Het gebeurt niet elke dag dat Cato ons met een bezoekje vereert.

CATO: Doe geen moeite voor mij, Cicero. *(moraliserend)* Indien ik je wijs zou maken dat ik toevallig wat in de buurt rondkuierde, dan zou dat in strijd met de waarheid zijn. Je weet dat ik nooit lieg of iemand naar de mond praat, zelfs als dat goede vrienden kan mishagen. *(Cicero en Tiro kijken elkaar verveeld aan; op dat ogenblik komt Caelius Rufus - vrolijk en onbezorgd als steeds - binnen gelopen. Cato kijkt hem wat gestoord aan)*

CAELIUS RUFUS: O! Goede morgen, Cato... *(tot Cicero)* Wel, Cicero, heb je mijn teksten al ingekeken? Wat vind je van...

CICERO: Nee, jongeman. Ik verwachtte je eerst vanavond terug.

CAELIUS RUFUS: Ik ben erg benieuwd, zie je...

CICERO: En nu wou Marcus Portius Cato een en ander met me bespreken...

CAELIUS RUFUS: *(ontgoocheld)* Zo... dan ga ik maar.

CATO: Je kunt gerust blijven, weet je, Caelius Rufus. Wat ik te zeggen heb, mag door iedereen gehoord worden... *(wat prekerig)* Mijn leven verloopt zo rechtlijnig, zo volgens vastgeankerde principes, dat ik me nooit in combinaties verlies of me aan geschipper te buiten ga... *(die 'eigenlof' verveelt Cicero en Tiro)* Ja, m'n jonge vriend, je kan misschien nog iets van me leren dat je verder leven heilzaam

beïnvloedt... (gedurende het gesprek komt Vitellus met bekers, drank en versnaperingen aandragen; plaatst alles keurig op de tafel; dan weer af)

CAELIUS RUFUS: Hoezo, Cato?

CATO: Indien jij je vroeger wat meer had toegelegd op zelfbeheersing en zo, dan zou je, bijvoorbeeld, die 'fout' met Clodia niet hebben begaan...

CICERO: (geprikeld) Kom, kom, Cato, dat is verleden tijd!

CATO: ...en zou dat schandaalproces ons bespaard zijn gebleven...

CICERO: Niet akkoord, Cato! jij bent wellicht een supermens... iemand zonder gebreken, die, daarom geen rekening houdt met de menselijke zwakheid! Indien iedereen zo deugdzaam was als jij zou onze gemeenschap niet 'menselijk' meer zijn, maar een onderonsje van goden. Het is natuurlijk goed dat mensen zoals jij onder ons leven, maar jij bent en blijft een uitzondering. We kunnen dat betreuren.

CATO: Laat me ter zake komen. Ik heb vernomen dat je Titus Annius Milo gaat verdedigen.

CICERO: Inderdaad.

CATO: Dat moest je niet doen, Cicero.

CICERO: O nee? Waarom, als ik vragen mag?

CATO: Milo is een even groot misdadiger als zijn slachtoffer Publius Clodius.

CICERO: Dat zeg jij!

CATO: (met klem) Daar ben ik zeker van! Ik heb de zaak heel nauwkeurig onderzocht...

TIRO: Wij ook, Cato...

CATO: Dan moet jullie besluit hetzelfde zijn als het mijne... Tenminste...

CAELIUS RUFUS: Zou er iemand in Rome gevonden worden die niet is opgelucht omdat Clodius van het toneel verdwenen is?

CATO: (heftig) Dààr gaat het niet om! Politieke of andere consequenties hebben daar niets mee te maken! Het was een moord, bovendien met voorbedachtheid bedreven! Milo is een vulgaire moordenaar en het is jou, Cicero, onwaardig het voor zo'n mens op te nemen!

CICERO: (sussend) Zeker niet met voorbedachtheid, Cato. Laten we zeggen dat hij de kans die hem onverwacht geboden werd, heeft aangegrepen.

TIRO: Je kan toch niet van Cicero verwachten dat hij het leed en de beledigingen zou vergeten die Clodius hem heeft aangedaan!

CATO: Toch wel! Een moedig en integer man als Cicero kan daar afstand van nemen.

CICERO: M'n beste Cato, ik vrees dat je ditmaal jezelf tegenspreekt.

CATO: (*verbaasd*) Hoezo?

CICERO: Vooraf wil ik je laten opmerken dat onze mooie Clodius gedurende zijn woelig leven, vaak de doodstraf heeft verdiend, voor allerlei misdrijven tegen medeburgers, de senaat, de staat. Ik laat dan nog de 'relatie' met zijn zuster Clodia buiten beschouwing... Maar, ik wou je aan het proces-Lucius Sergius Catilina herinneren...

CATO: (*heftig*) Dan heb je juist gehandeld! Ik was het met je eens!

CICERO: Laat me - voor Caelius Rufus - even kort vertellen wat er toen op het spel stond: de boosaardige senator Catilina wou tot alle prijs consul worden. Niettegenstaande allerlei agitaties, haalde hij het niet. Hij besloot dan alle consuls - dus ook mij - te vermoorden en Rome in brand te steken. Ik kwam echter achter de samenzwering, liet de stad bewaken, verzamelde bewijzen over de nakende militaire opstand. Ik riep de senaat bijeen. Catilina had het lef ook op te dagen. Ik haalde zo overtuigend tegen hem uit met mijn rede voor de senaat, dat hij 's nachts de stad uitvluchtte om zich bij het leger van zijn aanhangers te gaan voegen.

CATO: (*opgewonden*) De staat was werkelijk in gevaar!

CICERO: Dat was uiteraard ook mijn opinie. Daarom hield ik een tweede rede, ditmaal op het Forum. Ik kon de bevolking zo opzweepen dat de samenzweerdere die binnen de muren van de stad vertoefden, dadelijk gegrepen werden. Toen ik, tegen het Romeinse recht in, voorstelde die lui zonder vorm van proces terecht te stellen...

CATO: ...ben ik je dadelijk bijgevallen, temeer omdat Caesar voor de levenslange verbanning van Catilina opteerde. Het was een uitzonderlijke toestand, Cicero. Trouwens, ik heb je daar, vòdr de onoverzichtelijke menigte op het Forum als 'redder van Rome' en 'vader van het vaderland' laten toejuichen. Jij was toen de belangrijkste man van Rome!

CICERO: Wel, Clodius heeft later die spoedexecutie als voorwendsel gebruikt om me te laten verbannen...

CATO: ...en ik werd weggepromoveerd omdat ik me tegen Caesar verzette, maar zodra hij naar Gallië vertrokken was, ben ik teruggekeerd.

CICERO: Ook ik was tegen Caesar, maar op mij heeft hij die kwaadaardige, verwaande, eigenzinnige, genotzuchtige Clodius losgelaten met al de gevolgen die jullie kennen! (*Buiten: trompetgeschal, paardengetrappel, gejoel van een menigte; allen gaan aan het venster kijken*)

CATO: Wat is dat nu weer...

CAELIUS RUFUS: Och, de optocht naar het circus voor de gladiatorenspelen...

CATO: (*misprijzend*) Een onwaardige bedoening! De schande van Rome!

CICERO: Tja! Die spelen zijn wreed en meedogenloos maar tevens, voor de toeschouwers, een onvergelijkelijke oefening in het geringschatten van lijden en sterven...

CAELIUS RUFUS: (*lachend*) Dank je wel, Cicero: voor mij hoeft het werkelijk niet... (*iedereen wandelt weer de kamer in*)

CICERO: Hoe dan ook, Cato, ik ga Milo verdedigen. Ik wil er zelfs een meesterwerk van maken.

CATO: Lucius Domitius Ahenobarbus werd tot voorzitter van de rechtbank verkozen...

CICERO: Weet ik...

CATO: Weet je ook dat Pompejus zelf de naamlijst van de gezworenen heeft opgesteld waaruit de rechters zullen worden geloot? Nog nooit werden mannen van hoger aanzien en ongerepter naam voor dit ambt aangewezen.

CICERO: (*geprikkeld*) Dacht je soms dat ik die lui vrees, Cato? Of meen je dat ik de man van de goedkope successen ben, die enkel slaag voor welwillende, bij voorkeur omgekochte of corrupte rechters?

CATO: Waar haal je het, Cicero? Indien ik dat werkelijk dacht, zou ik je dat onomwonden zeggen. Je kent me toch, niet? Neem echter van me aan dat je, ditmaal, de omstandigheden tegen zult krijgen...; dat Pompejus 'gerechtigheid' zal eisen... Hij is een integer man...

CICERO: ...een eerlijk, allesovertreffend generaal die me uit ballingschap heeft teruggeroepen. Dat vergeet ik nooit! (*beradende stilte*) Cato, je weet dat ik je hoog acht en je deugdzaamheid bewonder. Ik respecteer je standpunt dat is ingegeven door je afkeer van elke oneerlijkheid... Je moet eens goed naar me luisteren: er werd